

MUHAMMAD YUSUF SHE'RLARI YOSHLAR QALBIDA QANDAY AKS ETMOQDA?

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti

Madaniyat va san'at sohasi menejmenti

1-bosqich magistranti

Qurbonov Dilshodbek Norxidir o'g'li

qurbonovdilshodbek335@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada Muhammad Yusuf ijodining zamonaviy yoshlar qalbida aks etishi ilmiy-analitik nuqtai nazardan yoritiladi. Tadqiqotda shoir she'rlari nimasi bilan yoshlar ruhiyatiga kirib borayotgani, uning she'riyatining psixologik, estetik va ma'naviy ta'siri qanday yuzaga kelayotgani sistematik tahlil qilinadi. Maqola statistika, adabiyotshunos fikrlari va nazariy manbalarga tayangan holda yozildi.

Kalit so'zlar: Muhammad Yusuf, she'riyat, yoshlar qalbi, ta'sir, ma'naviyat, psixologik tahlil.

Kirish

She'riyat — inson ruhiyatining eng nozik qatlamlarini ifodalovchi san'atdir. She'riyat yoshlarning ichki olamini, ularning qiyinchiliklari, umidlari, sevgisi, sog'inchi va maqsadlarini badiiy tarzda aks ettiradi [1]. Aynan shuning uchun yoshlar she'rlar orqali o'zlarining ichki kechinmalarini topadilar. O'zbek adabiyotida she'riyat umumiy ma'naviy muhitni shakllantirishda muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Bu vazifa ayniqsa mustaqillik davrida kuchaydi. Muhammad Yusuf — shoirlardan biri bo'lib, uning ijodi yoshlar qalbida chuqur iz qoldirgan. U she'rlarida insoniy tuyg'ularni sodda, samimiy til bilan ifodalaydi. Bundan tashqari, uning she'rlari yoshlarni ma'naviy janglarga yo'naltiradi va ularni istiqbolga ilhomlantiradi [2].

Metodologiya

Maqolada quyidagi metodlar qo'llanildi:

Adabiy-tahliliy metod — she'r mazmuni va tuzilishini tahlil qilish uchun [3]

Psixologik yondashuv — she'riyatning yosh psixologiyasiga ta'sirini o'rganish uchun [4]

Sotsiologik yondashuv — yoshlar o'rtasida she'rlarga bo'lgan munosabatni aniqlash [5]

Kompozitsion tahlil — she'riyatning mavzu strukturasi tartibga solish [6]

Natijalar (Results)

She'riyat va yoshlar ruhiyati

Muhammad Yusuf she'rlari yoshlar qalbida quyidagi jihatlar orqali aks etadi:

Samimiyat va sodda til

Shoirning ijodiy uslubi murakkab falsafiy yo'llardan emas, balki oddiy, har bir inson tushunadigan til orqali ifodalanadi. Shu sababli u she'rlari yoshlar tomonidan tez qabul qilinadi va o'qilganda darhol o'ziga tortadi [7].

Identifikatsiya

Psixologik tahlil shuni ko'rsatadiki, yoshlar Muhammad Yusuf she'rlarida o'zlarini topadi — ayniqsa sog'inch, muhabbat va o'zlik izlash mavzularida [8].

Personajlar orqali ta'sir

Shoirning lirik qahramonlari yosh tasavvuriga to'g'ri keladi. Ularning hissiyotlari yoshlarning ruhi bilan to'g'ridan-to'g'ri uyg'unlashadi [9].

Ma'naviy yonalish

Muhammad Yusuf ijodida nafaqat shaxsiy tuyg'ular, balki ma'naviy qadriyatlar, vatanparvarlik, sadoqat kabi mavzular ham muhim jihat sifatida ko'riladi. Bu yoshlarni ma'naviy jihatdan boyitadi [10].

Milliy ruh

Shoir she'rlari yoshlarni o'z milliy qadriyatlariga qayta bog'laydi. Bu esa yoshlar qalbida milliy g'urur hissini mustahkamlaydi [11].

Ijtimoiy munosabatlar

Muhammad Yusuf she'riyatida insonlar o'rtasidagi munosabatlar — mehr, hurmat, sadoqat — yoshlar ongiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi [12].

Muhokama (Discussion)

Psixologik ta'sir mexanizmi

Yosh psixologiyasi bo'yicha olimlarning fikricha, she'riyat — bu hissiyotlarni ifodalash, uni qayta ishlash va ichki dunyo bilan ishlash vositasi hisoblanadi. Bu nuqtai nazar she'rlarni yoshlar ongiga chuqur ta'sir qiluvchi vosita sifatida qarashga asos beradi. Muhammad Yusuf she'riyatida aynan shu mexanizm kuchli ifodalangan, chunki uning asarlari hissiyotli, ichki dunyo bilan uyg'un bo'lgan satrlar bilan boyitilgan [4].

Ijtimoiy tajriba va she'riyat

Yoshlarning hayot tajribasi odatda hali shakllanayotgan bo'ladi. Shu sababli u she'r orqali o'zgarishlar, kechinmalar va murakkab hissiyotlarni qabul qilishni o'rganadi. Muhammad Yusuf she'rlari bu jarayonga yo'l ochadi, chunki u she'rlarda hayotiylik hissi kuchli [7].

Estetik did va badiiy zavq

Estetika nazariyasi bo'yicha badiiy asar orqali olingan zavq inson ruhiy holatiga ijobiy ta'sir qiladi. Muhammad Yusuf she'ri bu nuqtai nazardan ham yoshlar qalbida o'ziga xos joy egallaydi — u nafaqat fikr, balki hissiyot orqali ham ta'sir qiluvchi san'at namunasi [13]

She'riyatning yoshlar ongiga ta'sir mexanizmi

Muhammad Yusuf she'riyati yoshlar ongiga bevosita emas, balki bosqichma-bosqich, ichki psixologik jarayonlar orqali ta'sir ko'rsatadi. Bu jarayon uch bosqichda kechadi:

Qabul qilish (persepsiya)

Yoshlar she'rni o'qiydi va undagi obrazlarni qabul qiladi. Muhammad Yusufning sodda tili bu bosqichni osonlashtiradi.

Ichkilashtirish (internalizatsiya)

She'r mazmuni yosh ongiga singadi va shaxsiy tajriba bilan uyg'unlashadi.

Refleksiya (aks ettirish)

Yosh o'z hayotiga nisbatan xulosa chiqaradi va o'zgaradi.

Bu jarayon shoir ijodining yoshlar tarbiyasidagi samaradorligini ko'rsatadi

Emotsional rezonans va she'riyat

Muhammad Yusuf she'rlarining asosiy kuchi — emotsional rezonans hosil qilishidir. Ya'ni o'quvchi she'rni o'qibgina qolmay, uni his qiladi.

Shoirning quyidagi jihatlari bunga sabab bo'ladi:

- tabiiy his-tuyg'ular
- ortiqcha bezaksiz ifoda

- samimiy ohang

Natijada yoshlar she'rini "o'qimaydi", balki yashaydi. Bu esa adabiyotning eng yuqori ta'sir shakli hisoblanadi.

Yoshlar identitetini shakllantirishdagi roli

Zamonaviy yoshlar o'z "men"ini izlash jarayonida bo'ladi. Shu jarayonda she'riyat, ayniqsa Muhammad Yusuf ijodi ularga quyidagicha yordam beradi:

- o'z his-tuyg'ularini tushunish
- o'ziga baho berish
- hayotiy qarashlarni shakllantirish

Shoir she'rlari yoshlar uchun ichki dialog vositasiga aylanadi. Bu esa uning ijodini nafaqat estetik, balki psixologik jihatdan ham muhim qiladi.

4.4. Ijtimoiy-madaniy kontekstdagi ahamiyati

Muhammad Yusuf ijodini faqat individual darajada emas, balki ijtimoiy kontekstda ham ko'rib chiqish muhim.

Shoir:

- milliy qadriyatlarni targ'ib qiladi
  - insoniylikni ulug'laydi
  - jamiyatdagi axloqiy mezonlarni mustahkamlaydi
- Bu esa yoshlar ongida quyidagilarni shakllantiradi:

- jamiyatga mas'uliyat hissi
  - milliy o'zlikni anglash
  - ijtimoiy faollik
- Natijada she'riyat jamiyat rivojiga ham xizmat qiladi.
- Boshqa shoirlar bilan qiyosiy tahlil

- Abdulla Oripov ijodida falsafiylik ustun
  - Erkin Vohidov ijodida drammatizm kuchli
- Muhammad Yusuf esa:

- Soda
- Samimiy
- hayotiy

Shu sababli aynan yoshlar orasida kengroq tarqalgan.

Bu holat shuni ko'rsatadiki, yoshlar murakkab emas, balki samimiy va yaqin she'riyatni afzal ko'radi

Estetik va didaktik funksiyalar uyg'unligi

Muhammad Yusuf she'riyatida ikki asosiy funksiya uyg'unlashadi:

Estetik funksiya

— badiiy zavq berish

Didaktik funksiya

— tarbiyaviy ta'sir ko'rsatish

Bu uyg'unlik yoshlar uchun juda muhim, chunki ular nafaqat zavq oladi, balki xulosa ham chiqaradi.

Zamonaviy axborot muhitida she'riyatning o'rni

Bugungi kunda yoshlar:

- ijtimoiy tarmoqlar
- qisqa content
- tezkor axborot bilan yashaydi.

Shunday sharoitda Muhammad Yusuf she'riyatining qisqa, mazmunli va hissiy kuchga ega bo'lishi uning yana-da ommalashuviga sabab bo'lmoqda.

She'rlar:

- status
- post
- video fon

sifatida keng qo'llanilmoqda.

Bu esa shoir ijodining yangi shaklda yashayotganini ko'rsatadi.

4.8. She'riyat va ruhiy terapiya

Zamonaviy psixologiyada she'riyat art-terapiya vositasi sifatida qaraladi.

Muhammad Yusuf she'rlari:

- stressni kamaytiradi
- ruhiy bosimni yengillashtiradi
- insonni taskinlantiradi

Yoshlar uchun bu ayniqsa muhim, chunki ular ko'pincha ruhiy bosim ostida bo'ladi [14].

Uzoq muddatli ta'sir masalasi

Muhammad Yusuf she'riyatining yana bir muhim jihati — uning uzoq muddatli ta'siridir.

Yoshlar:

- she'ni yodlab oladi
- vaqt o'tib yana eslaydi
- hayotiy vaziyatlarda qo'llaydi

Bu esa she'riyatning oddiy o'qishdan chiqib, hayotiy qadriyatga aylanishini ko'rsatadi [15].

Xulosa qilib aytganda, Muhammad Yusuf she'riyati zamonaviy yoshlar qalbida chuqur aks etmoqda va ularning ma'naviy shakllanishida muhim rol o'ynamoqda. Shoir she'rlari yoshlar uchun nafaqat badiiy zavq manbai, balki hayotiy tajriba va ruhiy yo'l-yo'riq vazifasini bajaradi.

Muhammad Yusuf ijodining asosiy kuchi uning samimiyatida namoyon bo'ladi. U yoshlarning ichki dunyosini chuqur his qilgan holda, ularning ruhiy kechinmalarini badiiy ifoda etadi. Shu sababli yoshlar uning she'rlarini o'ziga yaqin deb biladi.

Shuningdek, shoir ijodi yoshlarning milliy ongini shakllantirishda ham muhim ahamiyatga ega. Uning she'rlari orqali yoshlar o'z Vataniga bo'lgan muhabbatni chuqurroq anglaydi, milliy qadriyatlarni o'zlashtiradi va ularga hurmat bilan qaraydi.

Bundan tashqari, Muhammad Yusuf she'riyati yoshlarning estetik didini rivojlantirishga xizmat qiladi. Ular orqali yoshlar badiiy so'zning go'zalligini his qiladi va adabiyotga qiziqish uyg'otadi. Umuman olganda, Muhammad Yusuf ijodi yoshlar qalbida chuqur iz qoldirayotgan va ularning ma'naviy kamolotiga xizmat qilayotgan muhim adabiy merosdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

- [1] Sodikov O. O'zbek adabiyoti to'plami, Toshkent, 2018, 98-100 bet
- [2] Qosimov L. Zamonaviy o'zbek she'riyati, Samarkand, 2019, 47-62 bet
- [3] Mirzaev A. Adabiyotshunoslik asoslari, T., 2020, 15-36 bet
- [4] Karimova V., Yusupov M. She'riyat va psixologiya, B., 2017, 78-95 bet
- [5] Alimov R. Yoshlar va ma'naviyat, T., 2021, 110-130 bet
- [6] Azimov F. Zamonaviy poetik uslublar, 2019, 89-102 bet
- [7] Nurmatov D. Hayot va she'riyat, T., 2022, 24-41 bet
- [8] Tursunov M. Identifikatsiya nazariyasi va yoshlar, Sam., 2021, 51-68 bet
- [9] Muhammad Yusuf. Saylanma she'rlar, T., 2005, 22-39 bet
- [10] Islomov B. Milliy ruh va adabiyot, T., 2019, 73-89 bet
- [11] Axmedova S. Mustaqil O'zbekiston adabiyoti, B., 2020, 99-118 bet
- [12] Razzakov I. Insoniy qadriyatlar she'riyatda, T., 2018, 35-52 bet
- [13] Saidova N. Estetika nazariyasi, 2017, 13-29 bet
- [14] Rubinstein S.L. – Osnovy obshchey psixologii, Moskva: Piter, 2002, 512–518-betlar
- [15] Leontyev A.N. – Deyatel'nost. Soznanie. Lichnost, Moskva: Smysl, 2005, 189–197-betlar